

Dokumentasjon av skolebidragsindikatorer for grunnskolen

Indikatorer beregnet for Utdanningsdirektoratet 2025

Maja Kalcic

TALL

SOM FORTELLER

NOTATER / DOCUMENTS

2025/13

I serien Notater publiseres dokumentasjon, metodebeskrivelser, modellbeskrivelser og standarder.

© Statistisk sentralbyrå

Publisert: 13. mars 2025

ISBN 978-82-587-2994-2 (elektronisk)

ISSN 2535-7271 (elektronisk)

Standardtegn i tabeller	Symbol
Ikke mulig å oppgi tall Tall finnes ikke på dette tidspunktet fordi kategorien ikke var i bruk da tallene ble samlet inn.	.
Tallgrunnlag mangler Tall er ikke kommet inn i våre databaser eller er for usikre til å publiseres.	..
Vises ikke av konfidensialitetshensyn Tall publiseres ikke for å unngå å identifisere personer eller virksomheter.	:
Desimaltegn	,

Forord

Skolebidragsindikatorer for grunnskolen er fra og med 2019 publisert årlig på Utdanningsdirektoratet sine nettsider, men indikatorene er beregnet av SSB. Dette notatet gir en kortfattet dokumentasjon av datagrunnlag og metode for indikatorene som er levert til Utdanningsdirektoratet, og gir svar på en del sentrale spørsmål knyttet til tolkning og omfang av indikatorene.

Statistisk sentralbyrå, 06.03.2025

Ann-Kristin Brændvang

Sammendrag

Statistisk sentralbyrå (SSB) publiserte i januar 2017 for første gang skolebidragsindikatorer for alle grunnskolene i landet (SSB Rapport 2017/2), da for de sammenslåtte årgangene 2010 og 2011, 2012 og 2013, samt 2014 og 2015.

Skolebidragsindikatorer er fra og med 2019 beregnet av SSB og publisert årlig på Utdanningsdirektoratet sine nettsider. Dette notatet gir en kortfattet dokumentasjon av datagrunnlag og beregningsmetode for indikatorene for de sammenslåtte årgangene 2023 og 2024, som bruker resultater fra nasjonale prøver for skoleårene 2023/2024 og 2024/2025, samt resultater fra skriftlig eksamen for skoleårene 2022/2023 og 2023/2024. Notatet gir også svar på en del sentrale spørsmål knyttet til presentasjon, tolkning og omfang av indikatorene. Skolebidragsindikatorer for tidligere årganger er beskrevet i egne dokumentasjonsnotater (SSB Notater 2019/21, 2020/16, 2021/14, 2022/10, 2023/11 og 2024/20)

Indikatorene bygger på samme type data og beregningsgrunnlag som i SSB Rapport 2017/02, men med litt ulikt valg av skala og presentasjonsform.

Innhold

Forord.....	3
Sammendrag	4
1. Introduksjon til skolebidragsindikatorer	6
1.1. Hvorfor skolebidragsindikator?.....	6
1.2. Hva er en skolebidragsindikator?	6
1.3. Et eksempel på presentasjon og tolkning.....	11
2. Datagrunnlag og metode	13
2.1. Datagrunnlag	13
2.2. Modell og beregningsmetode	16
2.3. Stabilitet over tid	17
Referanser	21
Vedlegg A: Standardisering av nasjonale prøveresultater og eksamenskarakterer	22
Figurregister	24
Tabellregister	24

1. Introduksjon til skolebidragsindikatorer

1.1. Hvorfor skolebidragsindikator?

En lang rekke studier fra ulike land og tidsperioder har vist at elevers familiebakgrunn, for eksempel foreldrenes utdanning, har betydning for hvor godt elevene gjør det på skolen.

Det er forskjeller i elevgrunnet mellom skoler i Norge. Noen skoler har for eksempel mange elever med høyt utdannede foreldre, mens andre skoler har mange elever med lavt utdannede foreldre eller mange elever med innvandrerbakgrunn. Dette har betydning for skolens resultater. Skoler med høy andel elever med høyt utdannede foreldre har i gjennomsnitt bedre resultater enn skoler med lav andel elever med høyt utdannede foreldre.

Skolene velger ikke hvilke elever de har. En sammenligning av skolens resultater på nasjonale prøver eller eksamen gir informasjon om elevenes kompetanse på de områdene som prøvene måler, men gir ikke informasjon om hvor mye den enkelte skolen har bidratt til resultatene.

Selv om en skole har svake resultater, trenger ikke det bety at skolen har bidratt lite til elevenes læring. Skolebidragsindikatorene korrejerer for at elevgrunnet er ulikt på skolene her i landet.

1.2. Hva er en skolebidragsindikator?

En skolebidragsindikator kan slik de er beregnet for Utdanningsdirektoratet tolkes som:

- Forskjellen mellom de faktiske resultatene (for eksempel snittkarakter på nasjonale prøver 8. trinn), og det resultatet vi ville forventet gitt hvordan elevgrunnet ved skolen er, sammenlignet med hele landet.
- For å ta hensyn til elevgrunnet ser vi på elevenes tidligere resultater - f.eks. på nasjonale prøver 8. trinn for elever som avsluttet ungdomsskolen - og/eller familiebakgrunn (foreldres utdanning, husholdningsinntekt og innvandringsbakgrunn).

Indikatorer for tre ulike trinn i grunnskolen

Det er beregnet skolebidragsindikatorer for **1.-4. trinn**, **5.-7. trinn** og **8.-10. trinn**.¹ Indikatorerne på 1.-4. trinn og 5.-7. trinn sier noe om skolens bidrag til elevenes grunnleggende ferdigheter i engelsk, lesing og regning slik disse måles ved nasjonale prøver. Skolebidragsindikatorerne på 8.-10. trinn er et mål på skolens bidrag til elevenes læring i det skriftlige eksamensfaget eleven kommer opp i på 10. trinn. Utover dette sier ikke indikatorerne noe om skolens bidrag til elevenes læring i andre fag. De sier heller ikke noe om skolens evne til å ivareta andre deler av skolens oppdrag.

Dersom en skole har et faktisk resultat som er i tråd med forventet resultat vil skolebidraget være lik gjennomsnittet for alle skoler i landet – som er null. Indikatorer med negativt fortegn indikerer at skoler har et skolebidrag som ligger under landsgjennomsnittet, mens indikatorer over null har skolebidrag over landsgjennomsnittet.

Det lages ikke separate indikatorer for ulike emner på nasjonale prøver. Indikatorerne er basert på et gjennomsnitt av elevenes resultater på de tre ulike prøvene (engelsk, lesing og regning). Resultatene på de enkelte prøvene blir standardisert hver for seg før vi lager snittet som brukes i analysene. Dette gjør at forskjeller i skala på nasjonale prøver mellom ulike prøveemner eller årganger blir

¹ Skolebidragsindikatorer for 8.-10.trinn har ikke blitt beregnet for sammenslåtte årganger som inkluderer skoleårene 2019/2020, 2020/2021 og 2021/2022 grunnet avlyse skriftlige eksamener i perioden fra våren 2020 til våren 2022.

fjernet, slik at dette ikke gir skjevheter i det samlede snittet for de tre prøvene. Mer informasjon om standardiseringen kommer frem av vedlegg A.

På samme måte lager vi heller ikke separate indikatorer for hver av de skriftlige eksamensfagene på ungdomstrinnet.

Valg av skala

Valg av skala for skolebidragsindikatorerne er basert på faglige vurderinger i dialog med ulike brukere innenfor nasjonal forvaltning og i kommunene. Det er besluttet å ta utgangspunkt i de originale skalaene for skalapoeng for nasjonale prøver. I kapittel 1.4 i Notat 2019/21 er det omtalt hvordan dette avviker fra skalavalget i Rapport 2017/2 (Steffensen, Ekren, Zachrisen og Kirkebøen 2017). Valg av skala påvirker ikke hvorvidt en skole får et høyt eller lavt skolebidrag, men knytter seg til hvordan indikatorene best kan formidles og forstås.

På 1.-4. trinn og 5.-7. trinn er skalaen rundt gjennomsnittet på null tilnærmet skalapoengene for nasjonale prøver. Et skolebidrag for 5.-7. trinn på 5 vil altså si at gjennomsnittresultatet ved de nasjonale prøvene høsten etter utgangen av 7. trinn lå fem skalapoeng høyere enn vi ville forventet gitt elevgrunnlaget ved skolen.

På 8.-10. trinn er skalaen rundt gjennomsnittet på null tilnærmet karakterskalaen for skriftlig eksamen multiplisert med 10. Et skolebidrag på 10 vil altså si at gjennomsnittskaraktøren ved skriftlig eksamen på skolen lå én karakter høyere enn vi ville forventet gitt elevgrunnlaget ved skolen.

Skolebidragsindikatorerne er vårt beste estimat

Skolebidragsindikatorerne viser vårt beste estimat på bidraget ved skolen, men det vil alltid være noe statistisk usikkerhet knyttet til denne type indikatorer. Indikatorerne bør derfor brukes sammen med et estimat for denne usikkerhet, og er publisert med et usikkerhetsintervall som vi med 95 % sikkerhet kan anta at det faktiske skolebidraget til skolen ligger innenfor. Det er viktig å merke seg at de publiserte indikatorene fortsatt er vårt beste estimat, selv om et usikkerhetsintervall er oppgitt rundt dette estimatet. Det er for eksempel mindre sannsynlig at det faktiske bidraget ligger ute i halene av dette intervallet enn at det ligger på den verdien vi har estimert.

Dersom usikkerhetsintervallet for indikatoren overlapper med null kan vi ikke si at skolebidraget er statistisk signifikant forskjellig fra gjennomsnittet.

Mer informasjon om datagrunnlag og beregningsmetode er å finne i del 2 av dette notatet.

Det er mange faktorer ved en skole eller kommune som kan påvirke elevenes læring. Hvordan kommer det fram i indikatorene?

Skolebidragsindikatorerne gir en indikasjon på hvordan bidraget til elevenes læring på en gitt skole er, relativt til hele landet. Indikatorerne i seg selv sier imidlertid ikke noe om hvilke faktorer ved skolen eller skoleeier som ligger bak et høyt eller lavt bidrag². Et høyt skolebidrag kan være et resultat av mange faktorer, som gode lærekrefter på skolen, god ressursprioritering, fysisk og psykososialt læringsmiljø osv. Det vil også være forhold som er mer indirekte knyttet til skolens bidrag som kan påvirke indikatorene, for eksempel leksehjelp i regi av frivillige organisasjoner.

² For informasjon om hva som kjennetegner skoler og kommuner som bidrar mer eller mindre enn forventet til elevenes læring, se Rapport 2020/30: https://www.ssb.no/utdanning/artikler-og-publikasjoner/_attachment/422685?ts=17424dc4710

Kan man sammenligne indikatorene på tvers av trinn?

I motsetning til måten skolebidragsindikatorer ble publisert på i SSBs rapport 2017/2, er det i tilretteleggingen til Utdanningsdirektoratet ikke benyttet en felles skala på de ulike trinnene.

Videre er det viktig å merke seg skillet mellom to typer av skolebidragsindikatorer:

1. Skolebidragsindikatorer som tar hensyn til familiebakgrunn³, og
2. Skolebidragsindikatorer som i tillegg til familiebakgrunn tar hensyn til elevenes resultater på et tidligere tidspunkt.

Skolebidragsindikatorer som tar hensyn til elevenes tidligere resultater⁴ kan tolkes som skolens bidrag til elevenes læring i tidsrommet mellom prøvene eller eksamen ble tatt.

Det er beregnet skolebidragsindikatorer som tar hensyn til familiebakgrunn for 1.-4. trinn og skolebidragsindikatorer som tar hensyn til familiebakgrunn + elevenes tidligere resultater, for 5.-7. trinn og 8.-10. trinn. Grunnen til at vi ikke tar hensyn til elevenes tidligere resultater på 1.-4. trinn er at det ikke finnes tidligere resultater enn nasjonale prøver på 5. trinn.

Ved å ta hensyn til tidligere elevprestasjoner får vi for indikatorene på 5.-7. trinn og 8.-10. trinn en mer presis justering for elevenes forutsetninger, og vi fanger opp uobserverbare faktorer (som elevens motivasjon og evner) som ikke nødvendigvis reflekteres godt i eksisterende mål på familiebakgrunn. Dette innebærer at indikatoren for 1.-4. trinn bør tolkes med forsiktighet.

Får hver skole en samlet indikator?

- En barneskole vil ikke få en samlet indikator, men to: Én for 1.-4. trinn og én for 5.-7. trinn
- En ungdomsskole vil få én indikator
- En kombinert barne- og ungdomsskole vil få tre indikatorer: Én for 1.-4. trinn, én for 5.-7. trinn og én for 8.-10. trinn.

Hvorfor er det ikke publisert skolebidrag for alle grunnskoler i landet?

En del grunnskoler er holdt utenfor i indikatorsettet som er levert til Utdanningsdirektoratet. I del 2 av dette notatet gis det en nærmere dokumentasjon av hvor mange grunnskoler som det ikke publiseres skolebidragsindikatorer for på de ulike trinn og årganger.

Hva er grunnen til ikke å publisere indikatorer for alle skoler? Jo mindre skolen er, jo større utslag vil tilfeldigheter ved enkeltelevers prestasjoner kunne ha for det beregnede skolebidraget til skolen. Dette gir økt statistisk usikkerhet i den beregnede skolebidragsindikatoren for de små skolene. Til tross for at vi til en viss grad kontrollerer for slike tilfeldigheter ved å benytte sammenslåtte årganger (2023+2024), har vi funnet at usikkerheten blir svært stor i beregnede skolebidrag for skoler med under 20 elever på trinnet per sammenslåtte årgang (jevnfør diskusjon i Rapport 2017/02 kapittel 5). Vi har derfor valgt ikke å levere indikatorer for disse skolene.

Hva sier indikatorene som er publisert på kommune- og fylkesnivå?

I tillegg til indikatorene på skolenivå, er det i leveransen til Utdanningsdirektoratet beregnet indikatorer for kommune- og fylkesnivå. Fra og med leveransen i 2025 leveres indikatorene for

³ Familiebakgrunn er elevkjenneegnene det justeres for i beregningen av skolebidragsindikatorer. Med familiebakgrunn mener vi sosioøkonomiske kjennetegn ved elevene, som foreldrenes utdanningsnivå, husholdningsinntekt og elevenes innvandringsbakgrunn.

⁴ Elevenes tidligere resultater er elevenes faktiske resultat ved starten på trinnet, og er resultatet som det justeres for i beregningen av skolebidragsindikatorer på 5.-7. trinn. Det justeres for elevenes resultater på nasjonale prøver 5. trinn. Det tas også hensyn til fritak, manglende resultater på enkeltprøver og såkalte tak-/gulveffekter.

kommune- og fylkesnivå på ny regioninndeling som følge av regionreformen som tredde i kraft fra og med 1. januar 2024⁵.

Indikatorene som er publisert på høyere geografisk nivå enn den enkelte skole gir mål på det gjennomsnittlige bidraget til elevenes læring ved skolene i kommunen/fylket.

På kommunenivå er det kun offentlige skoler som inngår i beregningen, ettersom det er disse kommunene er skoleeier for. Fra og med 2021 leveres ikke skolebidragsindikatorer for private skoler, grunnet §7 i ny statistikklov som spesifiserer at «offisiell statistikk skal formidles slik at det ikke er mulig, verken direkte eller indirekte, å identifisere en statistisk enhet og dermed avsløre enkeltopplysninger».⁶ Skolebidraget for kommunene viser altså det gjennomsnittlige bidraget ved de offentlige skolene i kommunen, vektet etter antall elever (en stor skole i kommunen teller mer enn en mindre skole). Elevene ved små skoler som er holdt utenfor i publisering på skolenivå, vil likevel inngå i grunnlaget for indikatoren på kommunenivå. Noen kommuner har imidlertid så få elever at indikatoren er undertrykt også i publiseringen på kommunenivå.

På fylkesnivå er det publisert et samlemål både for alle skoler i fylket og separat for private og offentlige skoler.

Hva har fritak fra nasjonale prøver å si for skolebidragsindikatoren?

Nasjonale prøver inngår i skolebidragsindikatorene på to måter:

1) Som et mål på elevenes resultat ved utgangen av 1.-4. trinn og 5.-7. trinn.

Målet på elevenes resultater etter endt 1.-4. trinn er gjennomsnittet av de nasjonale prøvene i lesing, regning og engelsk på høsten 5. trinn. Elever som ikke har deltatt på noen av disse tre prøvene (fritatt/har ikke møtt) er utelatt fra beregningen av indikatorene. Dette er fordi vi ikke har data på disse elevene. Skolebidragsindikatorene for 1.-4. trinn gjenspeiler derfor ikke skolars innsats for å heve disse elevene. Tilsvarende er elever som ikke har deltatt på noen av de nasjonale prøvene på 8. trinn utelatt fra beregningen av skolebidragsindikatorene for 5.-7. trinn.

Elever som bare mangler resultater på enkeltprøver er med i beregningene av skolebidraget, og vi tar i beregningen av indikatorene hensyn til hvilke(n) prøve(r) eleven mangler.

2) Som et tidligere resultat i beregning av skolebidrag for 5.-7. trinn og 8-10.trinn.

Dersom en elev mangler tidligere resultater fra 5. (8.) trinn er de likevel med i beregningen av indikatorer for 5.-7. trinn (8.-10.trinn). De får da tilordnet (imputert) en verdi for tidligere resultater, og det tas så hensyn til denne imputeringen i beregningen av indikatorene. Forventet resultat for en elev som mangler tidligere resultat fra et lavere trinn svarer til snittresultatet for alle elever som på samme måte mangler tidligere resultater (fritatt/ikke møtt på enkeltprøve, mangler alle tidligere resultater), hensyntatt andre forhold som inngår i beregningene. Som et eksempel kan elever som har vært fritatt på 5. trinn, og så deltar og skårer relativt svakt på 8. trinn likevel trekke indikatoren for sin skole opp – dersom de skårer godt sammenlignet med andre elever som var fritatt på 5. trinn.

Betydningen av å inkludere/holde utenfor elever med manglende tidligere resultater er tidligere undersøkt i Rapport 2017/2 (vedlegg B).

⁵ Korrespondansetabell mellom ny og gammel kommuneinndeling finnes her <https://www.ssb.no/klasse/klasseklassifikasjoner/131/endringer>

⁶ For mer informasjon om ny statistikklov: <https://lovdata.no/dokument/LTI/lov/2019-06-21-32>

Hva er et høyt og lavt bidrag?

Det er ikke lett å gi et entydig svar på hva som er et høyt eller lavt skolebidrag, men det er enkelte ting man kan se på.

Et naturlig sted å starte vil være å se på om en skoles bidrag skiller seg fra gjennomsnittet fra hele landet, som er null. Det er da viktig å ta hensyn til usikkerheten som knytter seg til denne type indikatorer og som er vist gjennom usikkerhetsintervallet til indikatoren. Dersom en skole har et beregnet skolebidrag der det oppgitte usikkerhetsintervallet ikke overlapper med null kan vi med stor sikkerhet si at skolen har et bidrag som er forskjellig fra landsgjennomsnittet (over dersom skolebidraget har et positivt fortegn, og under om den har et negativt fortegn).

Videre kan vi sammenligne skolebidraget med fordelingen blant alle skolene, og se hvordan skolens bidrag ligger sammenlignet med hvordan alle skoler fordeler seg. Tabellene nedenfor gir en slik oversikt over hvordan skoler og kommuner fordeler seg etter deres verdi på skolebidragsindikatorene. Tabellen viser uvektede tall, hvilket vil si at små skoler her er gitt samme vekt som store skoler. Helt i øverste og nederste del av fordelingen finner vi mange mindre skoler, og her vil det også knytte seg større usikkerhet til de estimerte skolebidragene.

Det er særlig viktig å være forsiktig når man sammenlikner resultater som er basert på få elever, da tilfeldigheter i større grad vil kunne påvirke gjennomsnittet på en liten skole enn på en stor skole. Desto flere elever et gjennomsnittsresultat er basert på, desto sikrere er vi på gjennomsnittet.

I bruken av skolebidragsindikatorene kan det også være informativt å ikke kun legge vekt på resultatene for én enkelt sammenslått årgang, men også se etter mønstre over tid. Har for eksempel en skole stort sett hatt et bidrag over landsgjennomsnittet når man ser på flere år? Har skolen hatt en tydelig trend relativt til landsgjennomsnittet, med en forbedring eller nedgang over tid?

Tabell 1.1 Beskrivende statistikk for skolebidragsindikatorene¹

		Gjennomsn. (uvektet)	Standard- avvik	10. persentil	25. persentil	50. persentil	75. persentil	90. persentil
1.-4. trinn	2023 + 2024	-0,22	2,17	-2,92	-1,55	-0,18	1,20	2,49
	2022 + 2023	-0,16	2,20	-2,88	-1,55	-0,14	1,20	2,45
	2021 + 2022	-0,21	2,23	-2,85	-1,53	-0,23	1,20	2,51
5.-7. trinn	2023 + 2024	-0,09	1,47	-1,99	-0,98	-0,09	0,86	1,67
	2022 + 2023	-0,05	1,43	-1,82	-0,94	-0,01	0,85	1,70
	2021 + 2022	-0,07	1,38	-1,78	-0,92	-0,00	0,81	1,57
8.-10. trinn	2023 + 2024	0,07	1,88	-2,46	-1,33	0,00	1,21	2,16
	(mangler data)							
	2018 + 2019	-0,11	1,67	-2,20	-1,11	-0,07	0,98	1,89
	2017 + 2018	-0,18	1,76	-2,40	-1,20	-0,02	0,99	1,85

¹ Kun skoler som er inkludert i publiseringen er tatt med i tabellen

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Tabell 1.2 Beskrivende statistikk for gjennomsnittlig skolebidrag for kommuner (elever i private skoler er ikke inkludert)¹

		Gjennomsn. (uvektet)	Standard- avvik	10. persentil	25. persentil	50. persentil	75. persentil	90. persentil
1.-4. trinn	2023 + 2024	-0,66	1,61	-2,75	-1,55	-0,48	0,32	1,14
	2022 + 2023	-0,69	1,54	-2,53	-1,61	-0,41	0,34	0,95
	2021 + 2022	-0,82	1,62	-3,01	-1,81	-0,66	0,31	0,92
5.-7. trinn	2023 + 2024	0,14	1,26	-1,38	-0,57	0,06	0,74	1,79
	2022 + 2023	0,12	1,23	-1,34	-0,63	0,07	0,89	1,73
	2021 + 2022	0,13	1,15	-1,14	-0,67	0,07	0,69	1,66
8.-10. trinn	2023 + 2024	-0,37	1,83	-2,50	-1,54	-0,38	0,70	1,71
	(mangler data)							
	2018 + 2019	-0,19	1,57	-2,08	-1,00	-0,16	0,71	1,60
	2017 + 2018	-0,35	1,68	-2,38	-1,41	-0,21	0,68	1,69

¹ Kun kommuner som er inkludert i publisering er tatt med i tabellen.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

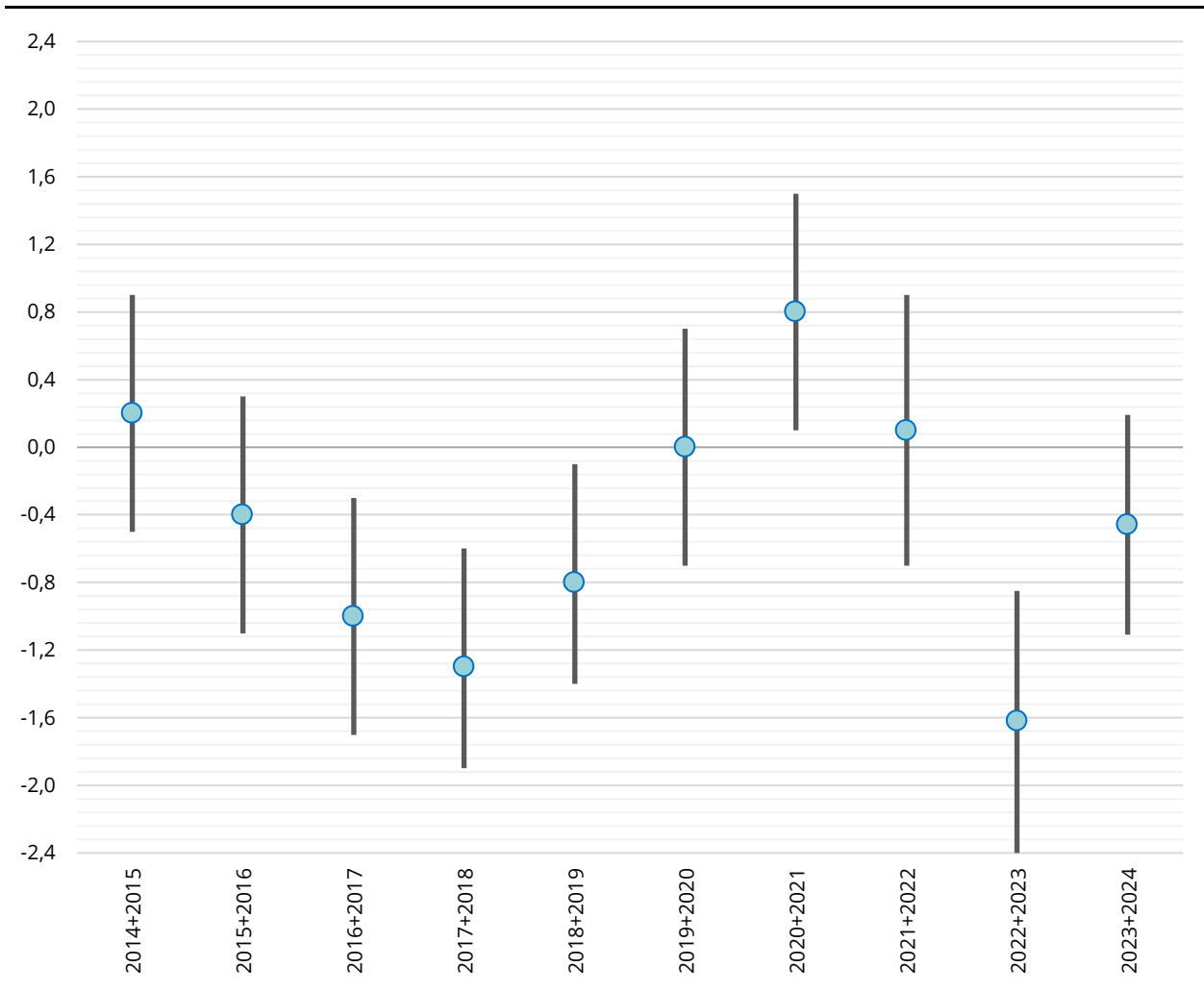
1.3. Et eksempel på presentasjon og tolkning

For å gi en bedre forståelse for tolkningen av skolebidragsindikatoren gir vi et eksempel på en skole med følgende verdier for 5.-7. trinn:

Forventet skalapoeng - 5.-7. trinn	48,6
Faktisk skalapoeng - 5.-7. trinn	47
Skolebidrag - 5.-7. trinn	-1,6
Usikkerhet - nedre grense	-2,4
Usikkerhet - øvre grense	-0,8

Gjennomsnittlig skalapoeng på nasjonale prøver 8. trinn for elever som gikk ut fra 7. trinn fra skolen er 47 skalapoeng. På landsnivå har elevene med de samme forutsetningene som skolens elever et gjennomsnitt på 48,6 skalapoeng på de nasjonale prøvene 8. trinn. Med samme forutsetninger mener vi litt forenklet at de har samme gjennomsnittresultater fra nasjonale prøver 5. trinn (altså ved inngangen til 5.-7. trinn) og har tilsvarende familiebakgrunn.

Skolebidraget 5.-7. trinn = faktisk resultat nasjonale prøver – forventet resultat gitt elevgrunnlaget ved skolen ($47 - 48,6 = -1,6$ skalapoeng) Dette indikerer at skolens bidrag til elevenes læring på 5.-7. trinn i de ferdigheter som måles ved nasjonale prøver er under gjennomsnittet for hele landet. Ser vi på usikkerhetsintervallet for skolen spenner dette fra -2,4 til -0,8. Det er altså litt usikkerhet knyttet til estimatet. Vi ser imidlertid at usikkerhetsintervallet ikke overlapper med landsgjennomsnittet, som er 0, og kan med stor grad av sikkerhet si at skolens bidrag er lavere enn landsgjennomsnittet.

Figur 1.1 Eksempel, skolebidrag 5.-7. trinn for en skole over tid

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Vi kan også se på utviklingen i skolebidrag over tid, som i figur 1.1. Da er det imidlertid viktig å huske på at vi bare kan si noe om hvordan skolens bidrag har endret seg i forhold til gjennomsnittet for hele landet, ikke om bidraget har endret seg i absolutt forstand. Skolen i vårt eksempel ser ut til å ha hatt en negativ utvikling sammenlignet med landssnittet fra «2014+2015» til «2017+2018». I «2014+2015» ser vi at skolen hadde et bidrag på 0,2. Ettersom usikkerhetsintervallet overlapper med 0 i «2014+2015» og «2015+2016» kan vi ikke være sikre på at bidraget ved skolen var forskjellig fra landssnittet for disse sammenslåtte årgangene, men vårt beste estimat for 2014+2015 (indikatorverdien på 0,2) er likevel at det faktiske bidraget lå over landsgjennomsnittet. Mellom «20189+2020» og «2021+2022» er skolens bidrag enten bedre eller lik landsgjennomsnittet, mens i «2022+2023» viser skolen igjen en negativ utvikling med skolebidrag på -1,6.

2. Datagrunnlag og metode

2.1. Datagrunnlag

For 1.-4. trinn har vi tatt utgangspunkt i elevenes gjennomsnittresultat fra nasjonale prøver på 5. trinn i lesing, regning og engelsk, og justert for familiebakgrunn (foreldrenes utdanningsnivå, husholdningsinntekt og elevenes innvandringsbakgrunn).

For 5.-7. trinn har vi tatt utgangspunkt i elevenes gjennomsnittresultat fra nasjonale prøver på 8. trinn i lesing, regning og engelsk⁷. Gjennomsnittresultatet er justert for de samme elevenes gjennomsnittresultat fra nasjonale prøver på 5. trinn i lesing, regning og engelsk + familiebakgrunn.

For 8.-10. trinn har vi tatt utgangspunkt i den ene skriftlige eksamenskarakteren elevene får ved utgangen av 10. trinn. Eksamenskarakteren er justert for de samme elevenes gjennomsnittresultater fra nasjonale prøver på 8. trinn i lesing, regning og engelsk + familiebakgrunn.

Eksamen- og nasjonale prøvedata er hentet fra Fylkeskommunenes innrapporteringssystem til videregående opplæring (Vigo) og prøveadministrasjonssystemet hvor nasjonale prøver blir rapportert inn (PAS). Statistisk sentralbyrå har registre med opplysninger om elevenes familiebakgrunn. Opplysninger om foreldrenes utdanning, husholdningens inntekt og elevenes innvandringsbakgrunn er for den enkelte elev koblet sammen med data om nasjonale prøver og eksamen. Ingen enkeltelever kan identifiseres i resultater som publiseres.

Indikatorene er beregnet for to og to sammenslåtte år (dvs: 2023+2024). Grunnen til at vi slår sammen to og to årganger er at skolers bidrag for enkeltår er mer utsatt for tilfeldig variasjon enn skolers bidrag for to sammenslåtte årganger (Hægeland m.fl. 2011). Sammenslåing bidrar også til at resultater ikke kan knyttes til enkeltelever eller enkeltlærere.

Tabell 2.1 Oversikt over data/variabler som benyttes for 1.-4. trinn for 2023+2024

Skoletilknytning for beregning av skolebidraget 1.-4. trinn	Mål på elevenes resultater	Familiebakgrunn
Skole hvor eleven avla nasjonale prøver 5.trinn skoleåret 2023/24, d.v.s. høsten etter avgang 4. trinn skoleåret 2022/23	Nasjonale prøver 5. trinn skoleåret 2023/24	Foreldres utdanningsnivå (høyeste av mor og far): • Foreldre med ukjent utdanning • Foreldre med grunnskole eller lavere • Foreldre med utdanning på videregående nivå • Foreldre med kort (<4 år) høyere utdanning • Foreldre med lang høyere utdanning Husholdningsinntekt, desiler. Innvandringskategori: • Innvandrere • Norskfødt med innvandrerforeldre • Øvrige elever
Skole hvor eleven avla nasjonale prøver 5.trinn skoleåret 2024/25, d.v.s. høsten etter avgang 4. trinn skoleåret 2023/24	Nasjonale prøver 5. trinn skoleåret 2024/25	

Kilde: Statistisk sentralbyrå

⁷ Nasjonale prøver tas tidlig på høsten og vi regner derfor med at 8.trinns nasjonale prøver fanger opp det eleven har lært fra starten av 5. trinn til slutten av 7. trinn.

Tabell 2.2 Oversikt over data/variabler som benyttes for 5.-7. trinn for 2023+2024

Skoletilknytning for beregning av skolebidraget 5.-7. trinn	Mål på elevenes resultater	Mål på de samme elevenes tidligere resultater	Familiebakgrunn
Avgangsskole 7.trinn skoleåret 2022/23	Nasjonale prøver 8. trinn skoleåret 2023/24	Nasjonale prøver 5. trinn skoleåret 2020/21	Samme variabler som for 1.4 trinn.
Avgangsskole 7.trinn skoleåret 2023/24	Nasjonale prøver 8. trinn skoleåret 2024/25	Nasjonale prøver 5. trinn skoleåret 2021/22	

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Tabell 2.3 Oversikt over data/variabler som benyttes for 8.-10. trinn for 2023+2024

Skoletilknytning for beregning av skolebidraget 8.-10. trinn	Mål på elevenes resultater	Mål på de samme elevenes tidligere resultater	Familiebakgrunn
Avgangsskole 10.trinn skoleåret 2022/23	Skriftlige eksamenskarakter 10.trinn skoleåret 2022/23	Nasjonale prøver 8. trinn skoleåret 2020/21	Samme variabler som for 1.4 trinn.
Avgangsskole 10.trinn skoleåret 2023/24	Skriftlige eksamenskarakter 10.trinn skoleåret 2023/24	Nasjonale prøver 8. trinn skoleåret 2021/22	

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Skoler som ikke inngår i beregningsgrunnlaget for indikatorene

Felles for alle trinnene er at skoler hvor mer enn halvparten av elevene har spesialundervisning holdes utenfor beregningene. Det samme vil gjelde skoler der vi ikke har skriftlige eksamensresultater/resultater fra nasjonale prøver ved utgangen av det aktuelle trinnet for noen av elevene.

Skoler/kommuner som er med i beregning, men likevel ikke inngår i publisering av indikatorene

Internasjonale skoler og skoler med under 20 elever (for to sammenslåtte årganger) med skriftlige eksamensresultater/resultat fra nasjonale prøver utelates også fra publisering, fordi usikkerheten i indikatorene til skoler med under 20 elever blir stor. På samme måte publiseres det ikke indikatorer for kommuner med færre enn 20 elevobservasjoner.

Videre publiseres ikke indikatorer for skoler/kommuner der vi bare har resultater for én av de to sammenslåtte årgangene (f.eks. p.g.a. skolenedleggelses eller endringer i kommunestruktur) eller der over halvparten av elevene mangler tidligere resultater. Fra og med 2019+2020 utelates private skoler i publiseringen.

Tabell 2.4 Antall skoler som utelates i publisering av indikator for 1.-4. trinn av ulike årsaker (for noen skoler vil flere av årsakene gjøre seg gjeldene)

Sammenslåtte år	Under 20 elever med resultater nasjonale prøver 5. trinn	Internasjonal skole	Skoler med resultater for kun én av de sammenslåtte årgangene	Private skoler
2023 + 2024	552	24	69	232
2022 + 2023	582	25	107	231
2021 + 2022	587	23	113	228

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Tabell 2.5 Antall skoler som utelates i publisering av indikator for 5.-7. trinn av ulike årsaker (for noen skoler vil flere årsaker gjøre seg gjeldene)

Sammenslåtte år	Under 20 elever med resultater nasjonale prøver 8. trinn	Internasjonal skole	Skoler med resultater for kun én av de sammenslåtte årgangene	Over halvparten av elevene mangler tidligere resultater	Private skoler
2023 + 2024	540	26	104	3	231
2022 + 2023	576	25	141	2	227
2021 + 2022	565	24	140	1	223

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Tabell 2.6 Antall skoler som utelates i publisering av indikator for 8.-10. trinn av ulike årsaker (for noen skoler vil flere årsaker gjøre seg gjeldene)¹

Sammenslåtte år	Under 20 elever med resultater nasjonale prøver 8. trinn	Internasjonal skole	Skoler med resultater for kun én av de sammenslåtte årgangene	Over halvparten av elevene mangler tidligere resultater	Private skoler
2023 + 2024	222	1	60	1	115
(mangler data)					
2018 + 2019	218	2	62	0	
2017 + 2018	216	2	49	1	

¹ Fra og med 2021 leveres ikke skolebidragsindikatorer for private skoler, grunnet §7 i ny statistikklov.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Tabell 2.7, 2.8 og 2.9 viser hvor mange skoler og kommuner som blir utelatt, og hvor mange elever som dermed utelates. Selv om det er mange små skoler som utelates, så utgjør disse skolene en beskjeden del av elevmassen og de inngår i beregningsgrunnlaget for indikatorene.

Tabell 2.7 Antall elever, kommuner og skoler, etter hvorvidt de tas med i publisering av indikatorer for 1.-4. trinn

Sammenslåtte år	Antall kommuner som er inkludert i publisering for kommuner	Antall kommuner som utelates fra publisering for kommuner	Antall skoler som er inkludert i publisering av skolebidrag	Antall skoler som utelates fra publisering av skolebidrag
2023 + 2024	321 (110 606 elever)	37 (450 elever)	1476 (106 748 elever)	642 av 2118 (8 993 elever)
2022 + 2023	317 (110 708 elever)	40 (496 elever)	1449 (105 603 elever)	693 av 2142 (10 263 elever)
2021 + 2022	319 (112 730 elever)	38 (468 elever)	1458 (107 465 elever)	700 av 2158 (10 216 elever)

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Tabell 2.8 Antall elever, kommuner og skoler, etter hvorvidt de tas med i publisering av indikatorer for 5.-7. trinn

Sammenslåtte år	Antall kommuner som er inkludert i publisering for kommuner	Antall kommuner som utelates fra publisering for kommuner	Antall skoler som er inkludert i publisering av skolebidrag	Antall skoler som utelates fra publisering av skolebidrag
2023 + 2024	326 (119 537 elever)	32 (427 elever)	1502 (115 328 elever)	651 av 2153 (9 694 elever)
2022 + 2023	330 (117 560 elever)	27 (325 elever)	1477 (112 537 elever)	695 av 2166 (10 265 elever)
2021 + 2022	332 (117 259 elever)	25 (315 elever)	1481 (111 944 elever)	691 av 2172 (10 556 elever)

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Tabell 2.9 Antall elever, kommuner og skoler, etter hvorvidt de tas med i publisering av indikatorer for 8.-10. trinn¹

Sammenslåtte år	Antall kommuner som er inkludert i publisering for kommuner	Antall kommuner som utelates fra publisering for kommuner	Antall skoler som er inkludert i publisering av skolebidrag	Antall skoler som utelates fra publisering av skolebidrag
2023 + 2024	324 (109 168 elever)	33 (425 elever)	774 (106 790 elever)	311 av 1085 (8 067 elever)
(mangler data)				
2018 + 2019	385 (106 260 elever)	37 (600 elever)	846 (107 169 elever)	238 av 1 084 (3 132 elever)
2017 + 2018	385 (104 501 elever)	43 (2 422 elever)	855 (107 568 elever)	227 av 1 082 (2 499 elever)

¹ Fra og med 2021 leveres ikke skolebidragsindikatorer for private skoler, grunnet §7 i ny statistikklov.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

2.2. Modell og beregningsmetode

I beregningen av skolebidragsindikatorene benytter vi regresjonsanalyse på datasett der vi har opplysninger om hver enkelt elev. For å kunne gi en matematisk framstilling av modellen vi benytter i beregningen av indikatoren innfører vi litt matematisk notasjon. Vi kaller resultatet til elev i på trinn t ved skole s A_{its} , elevens observerbare forutsetninger X_{ist} og andre forhold u_{its} . Skolebidraget for trinnet kaller vi b_{ts} . β uttrykker sammenhengen mellom forutsetninger og resultater, slik at $X_{its}\beta$ er betydningen av observerte forutsetninger for resultater.

X_{its} er, som nevnt over, et mål på forutsetningen til elevene. Det kan være et enkelt mål, X_{its} kan være ett enkelt tall, f.eks. poengsum fra nasjonale prøver, eller X_{its} kan inneholde flere mål, dvs. være en vektor. Det betyr at det er viktig å ta hensyn til forskjeller i elevenes forutsetninger, i den grad elever på forskjellige skoler har forskjellige forutsetninger.

I de beregnede indikatorene for 1.-4., 5.-7. og 8.-10.trinn inneholder X_{its} alltid flere mål på elevenes forutsetninger. Forskjellen på tverrsnittsindikatoren på 1.-4. trinn og value-added-indikatoren er hvorvidt X_{its} inneholder et mål på tidligere resultater. Figuren nedenfor viser hvilke variabler som er inkludert i beregningen av indikatorene på de tre trinnene.

SMÅSKOLETRINNET (Tverrsnitt) Avhengig variabel= Elevenes snittresultat på <u>nasjonale prøver 5. trinn</u>	MELLOMTRINNET (Value added) Avhengig variabel= Elevenes snittresultat på <u>nasjonale prøver 8. trinn</u>	UNGDOMSTRINNET (Value added) Avhengig variabel= Elevenes resultat på <u>skriftlig eksamen 10. trinn</u>
Kontroll for skoleår, foreldres utdanning, innvandrerbakgrunn og husholdsinntekt	Kontroll for skoleår, foreldres utdanning, innvandrerbakgrunn og husholdsinntekt	Kontroll for skoleår, foreldres utdanning, innvandrerbakgrunn og husholdsinntekt
Kontroll for manglende resultat i nasj. prøver (5. tr.) lesing/regning/engelsk	Kontroll for manglende resultat i nasj. prøver (8. tr.) lesing/regning/engelsk	
	Kontroll for elevenes tidligere resultater: ✓ Elevens snittresultat på nasjonale prøver 5.trinn ✓ Kontroll for tak- og gulveffekter (særlig høye/lave resultater) ✓ Manglende resultat på 5. trinn ✓ Fritatt nasjonale prøver 5. trinn ✓ Ikke møtt nasjonale prøver 5.trinn ✓ Skolebytte i løpet av mellomtrinnet	Kontroll for elevenes tidligere resultater: ✓ Elevens snittresultat på nasjonale prøver 8.trinn ✓ Kontroll for tak- og gulveffekter (særlig høye/lave resultater) ✓ Manglende resultat på 8. trinn ✓ Fritatt nasjonale prøver 8. trinn ✓ Ikke møtt nasjonale prøver 8.trinn ✓ Skolebytte i løpet av ungdomstrinnet

Med flere mål på elevenes forutsetninger vil også β være en vektor, vi finner betydningen av hvert enkelt av mål, og summerer betydningen. Value-added-indikatorene for 5.-7. trinnet tar f.eks. hensyn til forutsetninger gjennom å sette

$$X_{i8s}\beta = \theta_1 A_{i5s} + \theta_2 A_{i5s}^2 + \theta_3 A_{i5s}^3 + \sum_k \pi_k Z_k$$

Forutsetningen til elevene ved nasjonale prøver på 8. trinn avhenger av resultatet fra nasjonale prøver på 5. trinn, A_{i5s} . De tre første leddene er et tredjegradspolynom i dette resultatet. Dette tillater at sammenhengen mellom resultater fra 5. trinn og 8. trinn er forskjellig for elever med forskjellige resultater fra 5. trinn (f.eks. i form av gulv-/takeffekter). Videre er $Z_1, \dots, Z_K$ K forskjellige variable utover resultater fra 5. trinn, som kan ha sammenheng med elevenes forutsetninger på 8. trinn. Variablene som inngår i modellen er listet opp i figuren ovenfor. π_k er sammenhengen mellom Z_k og resultater, f.eks. hvor mye bedre elever med høyt utdannede foreldre presterer.

Selve beregningen av indikatorene gjøres i to steg. Først finner vi sammenhengene mellom elevenes forutsetninger og resultater, $\hat{\beta}$, fra ligningen

$$(1) \quad A_{its} = X_{its}\beta + u_{its}$$

I modellen beregner vi da de β -verdiene som best forklarer sammenhengen mellom de uavhengige variablene (elevenes forutsetninger) og den avhengige variabelen (resultat fra nasjonale prøver). Gjennomsnittet av alle elevers residualverdier u_{its} her i landet vil være null.

For hver elev beregnes de forventede resultater ut fra elevenes forutsetninger og den estimerte parameteren $\hat{\beta}$ fra ligning (1). Skolens forventede resultat blir gjennomsnittet av elevenes forventede resultater, og skolens bidrag blir dermed differansen mellom skolens forventede resultater og skolens faktiske resultater.

Tilsvarende kan en finne skolebidraget ($\hat{b}_{ts}$) ved å ta gjennomsnitt av de beregnede residualene (de andre forholdene utover elevenes observerbare forutsetninger som har betydning for elevenes resultater) for elevene på hver skole fra ligning (1):

$$(2) \quad \hat{b}_{ts} = \frac{1}{n_{ts}} \sum_{i=1}^{n_{ts}} \hat{u}_{its} = \frac{1}{n_{ts}} \sum_{i=1}^{n_{ts}} (A_{its} - X_{its}\hat{\beta})$$

2.3. Stabilitet over tid

Vi venter at skolebidragsindikatorer bør ha en viss stabilitet over tid, men samtidig er det ikke gitt at skolers bidrag til elevenes læring er stabilt fra elevkull til elevkull. Samspill mellom elever, ressurs-situasjon ved skolen, lærersituasjon med mer kan variere over tid. I tråd med SSBs Rapport 2017/2 viser også indikatorene beregnet for perioden for de nyeste årgangene en stabilitet over tid som er på linje med funn i internasjonale studier, som f.eks. Kane og Staiger (2002).

Vi ser av tabellen nedenfor at det er en positiv statistisk sammenheng mellom de beregnede indikatorene for 1.-4.trinn og 5.-7.trinn over tid. Skoler som hadde et høyt skolebidrag i 2023+2024 tenderer til å ha et høyt skolebidrag også de foregående årene. Ikke unaturlig er korrelasjonen sterkest med 2022+2023, ettersom det her er overlapp for en av årgangene, men også over et lengre tidsrom er det en viss underliggende stabilitet.

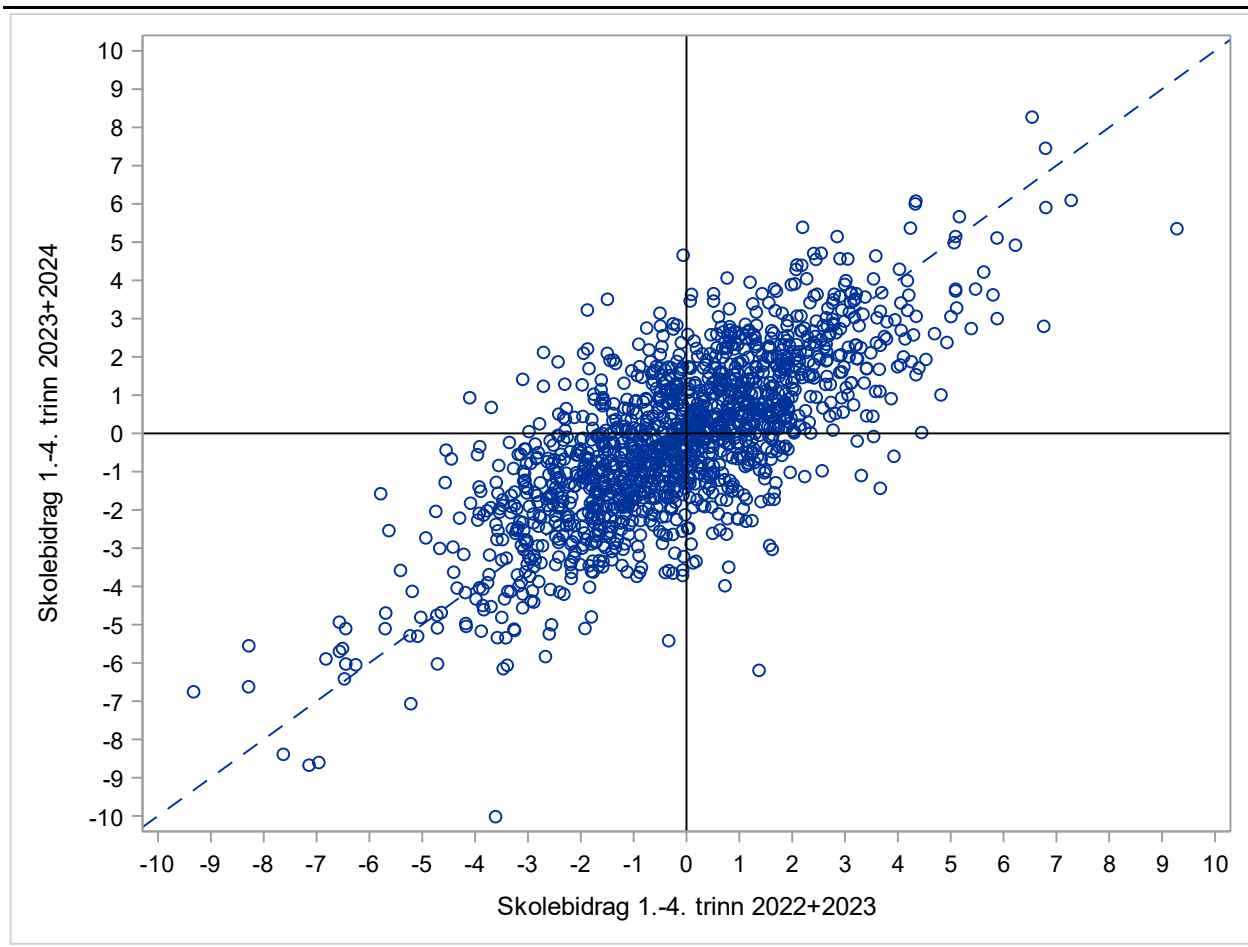
Tabell 2.10 Korrelasjon mellom indikatorer over tid, uvektet

	2023 + 2024	2022 + 2023	2021 + 2022	2020 + 2021	2019 + 2020	2018 + 2019	2017 + 2018
1.-4. trinn							
2023 + 2024	1,00	0,74	0,50	0,49	0,45	0,43	0,38
2022 + 2023		1,00	0,76	0,52	0,49	0,47	0,42
2021 + 2022			1,00	0,76	0,50	0,49	0,46
2020 + 2021				1,00	0,75	0,53	0,52
2019 + 2020					1,00	0,76	0,53
2018 + 2019						1,00	0,78
2017 + 2018							1,00
5.-7. trinn							
2023 + 2024	1,00	0,72	0,41	0,38	0,32	0,28	0,31
2022 + 2023		1,00	0,71	0,40	0,35	0,31	0,29
2021 + 2022			1,00	0,69	0,38	0,34	0,30
2020 + 2021				1,00	0,69	0,37	0,35
2019 + 2020					1,00	0,71	0,42
2018 + 2019						1,00	0,72
2017 + 2018							1,00

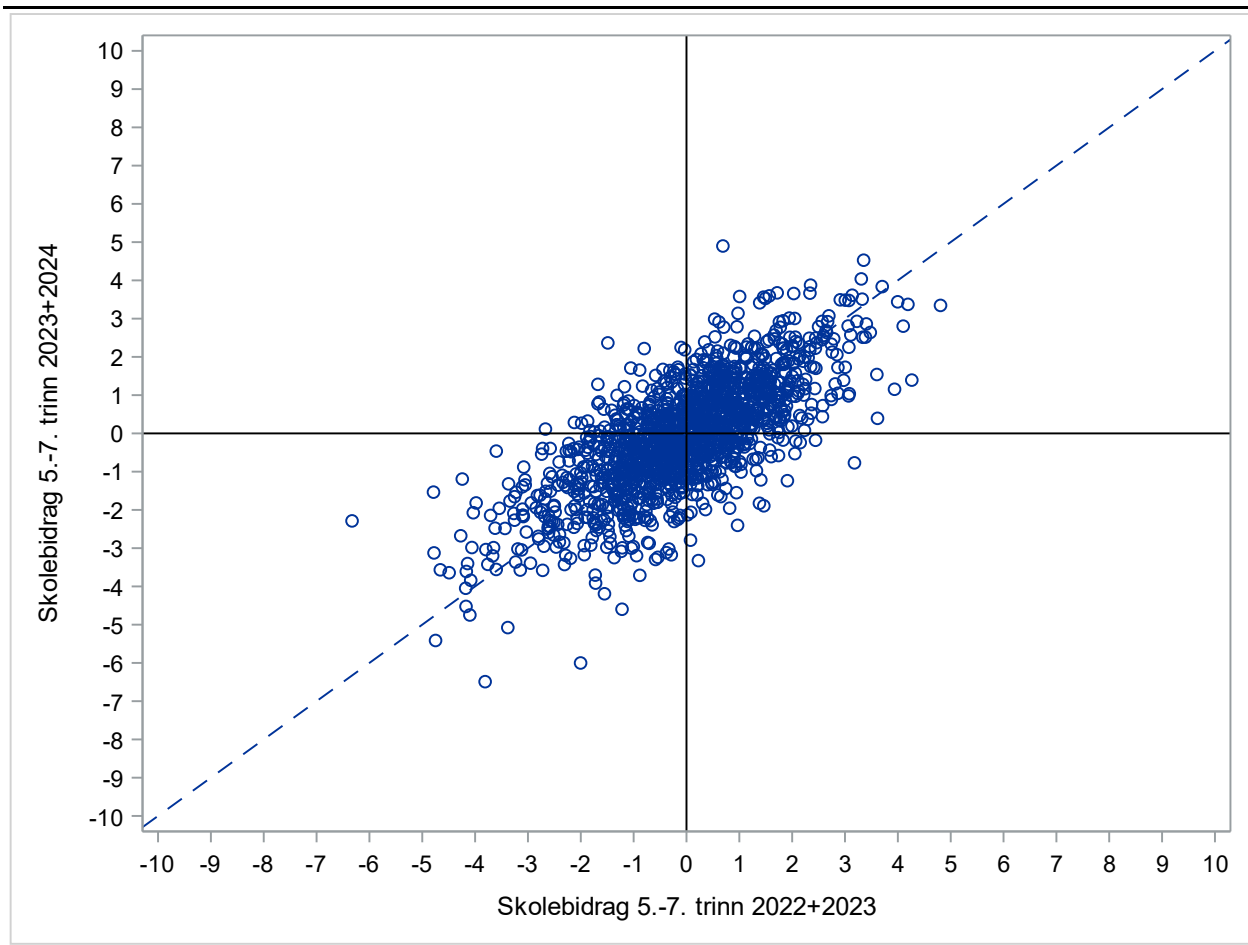
Kilde: Statistisk sentralbyrå

Stabiliteten over tid er høyere for skolebidraget på 1.-4. trinn. Dette skyldes at vi ved bruk av en tverrsnittindikator i mindre grad klarer å ta hensyn til (stabile forskjeller i) elevenes forutsetninger når vi beregner skolebidraget. På 1.-4. trinn har vi ikke hatt muligheten til å kontrollere for elevenes resultater på et tidligere tidspunkt – vi har kun hatt muligheten til å kontrollere for elevenes sosio-økonomiske bakgrunn. Dette resulterer i at indikatoren på 1.-4. trinn, i større grad enn på 5.-7. trinn, fremdeles speiler noe av den relativt stabile faktoren – «elevenes forutsetninger».

Tabell 2.10 viser ikke korrelasjoner mellom skolebidragsindikatorer for 8.-10.trinn, siden vi mangler indikatorer for fire sammenslåtte årganger, men tidligere dokumentasjonsnotater tyder på at korrelasjonene over tid er lavere for 8.-10. trinn enn på 5.-7. trinn. Dette henger sammen med at skolebidraget på 8.-10. trinn baserer seg på bare en eksamenskarakter pr. elev. Indikatoren er dermed mer utsatt for tilfeldig variasjon, enn hva indikatoren på 5.-7. trinn er, hvor et snitt av tre prøver benyttes.

Figur 2.1 Skolebidrag 1.-4. trinn 2022+2023 versus 2023+2024

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 2.2 Skolebidrag 5.-7. trinn 2022+2023 versus 2023+2024

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Referanser

- Hægeland, T., Kirkebøen, L. J., Bratsberg, B., & Raaum, O. (2011). Value added-indikatorer. Et nyttig verktøy i kvalitetsvurdering av skoler. Rapporter 42/2011. Oslo: Statistisk Sentralbyrå.
- Kalcic, M. (2024). Dokumentasjon av skolebidragsindikatorer for grunnskolen. Indikatorer beregnet for Utdanningsdirektoratet 2024. Notater 2024/20 Oslo: Statistisk sentralbyrå
- Kalcic, M. (2023). Dokumentasjon av skolebidragsindikatorer for grunnskolen. Indikatorer beregnet for Utdanningsdirektoratet 2023. Notater 2023/11 Oslo: Statistisk sentralbyrå
- Kane, T. J., & Staiger, D. O. (2002). The promise and pitfalls of using imprecise school accountability measures. *The Journal of Economics Perspectives*, 16(4), 91-114.
- Perlic, B., & Ekren, R. (2020). Hva kjennetegner skoler og kommuner som bidrar mer eller mindre enn forventet til elevenes læring? Rapport 2020/30 Oslo: Statistisk sentralbyrå.
- Perlic, B., & Ekren, R. (2021). Dokumentasjon av skolebidragsindikatorer for grunnskolen. Indikatorer beregnet for Skoleporten 2021. Notater 2021/14 Oslo: Statistisk sentralbyrå
- Steffensen, K., Ekren, R., Zachrisen, O. O., Kirkebøen, L. J. (2017). Er det forskjeller i skolers og kommuners bidrag til elevenes læring i grunnskolen? En kvantitativ studie. Rapporter 2017/2. Oslo: Statistisk Sentralbyrå.
- Steffensen, K & Kalcic, M. (2019). Dokumentasjon av skolebidragsindikatorer for grunnskolen. Indikatorer beregnet for Skoleporten 2019. Notater 2019/21 Oslo: Statistisk sentralbyrå.

Vedlegg A: Standardisering av nasjonale prøveresultater og eksamenskarakterer

Standardisering av nasjonale prøveresultat på småskoletrinnet og mellomtrinnet

Vi har først standardisert resultatene for de enkelte prøveemnene hver for seg.

Når vi standardiserer resultatene for de enkelte prøveemnene innebærer det at vi gjør følgende omregning av eksamensresultatet for hver elev (her er eksempelet for nasjonale prøver i engelsk):

$$\frac{\text{skår på nasjonale prøver engelsk (for elev i)} - \text{gjennomsnittlig skår på nasjonale prøver engelsk (alle elever)}}{\text{Standardavvik skår på nasjonale prøver engelsk (alle elever)}}$$

De standardiserte skårene for hver av de tre prøvene får da et snitt på 0,0 for alle elever, og en skala som uttrykker avstand til snittet for alle elever målt i standardavvik. Dersom en elev har verdien -0,5 på den standardiserte variabelen for nasjonale prøver engelsk vil dette altså si at elevens resultater på nasjonale prøver i engelsk lå 0,5 standardavvik under snittet for alle elever.

Deretter lages det et samlet snittskår for nasjonale prøver for den enkelte elev som standardiseres med en poengsum lik det nasjonale gjennomsnittet for skalapoeng.

For den enkelte elev lager vi så et samlet snittskår for de nasjonale prøveemnene. Vi ønsker imidlertid å ha et mål på elevenes resultater som ikke er uttrykt i standardavvik, men er knyttet til den opprinnelige skalaen for skalapoengene på nasjonale prøver. Derfor gjør vi en ny standardisering av vår endelige avhengige variabel. Standardavvik og det nasjonale gjennomsnittet for variabelen settes lik det nasjonale gjennomsnittet og standardavviket for skalapoeng for de tre prøveemnene samlet for den aktuelle sammenslåtte årgangen.

Standardisering av skriftlig eksamenskarakter på ungdomstrinnet

Vi har først standardisert de enkelte eksamensfagene hver for seg.

Når vi standardiserer de enkelte eksamensfagene innebærer det at vi gjør følgende omregning av eksamensresultatet for hver elev (her er eksempelet for skriftlig eksamen i engelsk):

$$\frac{\text{karakter skriftlig eksamen engelsk (for elev i)} - \text{gjennomsnittlig karakter skriftligeksamen engelsk (alle elever)}}{\text{Standardavvik skriftligeksamen engelsk (alle elever)}}$$

De standardiserte karakterene for hver av de tre eksamenene får da et snitt på 0,0 for alle elever, og en skala som uttrykker avstand til snittet for alle elever målt i standardavvik. Dersom en elev har verdien -0,5 på den standardiserte variabelen for skriftlig eksamen i engelsk vil dette altså si at elevens resultater på engelskeksamen lå 0,5 standardavvik under snittet for alle elever.

For de ustandardiserte eksamensresultatene er det i snitt lavere resultater i matematikk og bedre resultater i engelsk. Vi ønsker imidlertid ikke at vår beregning av skolebidrag skal bli påvirket av hvilket fag elevene har vært trukket opp i. Når vi standardiserer hver av de tre eksamensresultatene slik at de alle får det samme snittet for alle elever håndterer vi dette problemet ved å fjerne nivåforskjellen mellom ulike eksamensfag.

Deretter lages det et samlet snitt for den enkelte elev som standardiseres med et gjennomsnitt som er på linje med det nasjonale gjennomsnittet på skriftlig eksamen.

Vi ønsker å ha et mål på elevenes resultater som ikke er uttrykt i standardavvik, men er knyttet til den opprinnelige skalaen for skriftlig eksamen. Derfor gjør vi en ny standardisering av vår endelige

avhengige variabel. Standardavvik og det nasjonale gjennomsnittet for variabelen settes lik det nasjonale gjennomsnittet og standardavviket for skriftlig eksamen for den aktuelle sammenslåtte årgangen. Til slutt multipliseres verdien med 10.

Figurregister

Figur 1.1	Eksempel, skolebidrag 5.-7. trinn for en skole over tid	12
Figur 2.1	Skolebidrag 1.-4. trinn 2022+2023 versus 2023+2024.....	19
Figur 2.2	Skolebidrag 5.-7. trinn 2022+2023 versus 2023+2024.....	20

Tabellregister

Tabell 1.1	Beskrivende statistikk for skolebidragsindikatorene ¹	10
Tabell 1.2	Beskrivende statistikk for gjennomsnittlig skolebidrag for kommuner (elever i private skoler er ikke inkludert) ¹	11
Tabell 2.1	Oversikt over data/variabler som benyttes for 1.-4. trinn for 2023+2024	13
Tabell 2.2	Oversikt over data/variabler som benyttes for 5.-7. trinn for 2023+2024	14
Tabell 2.3	Oversikt over data/variabler som benyttes for 8.-10. trinn for 2023+2024.....	14
Tabell 2.4	Antall skoler som utelates i publisering av indikator for 1.-4. trinn av ulike årsaker (for noen skoler vil flere av årsakene gjøre seg gjeldene)	14
Tabell 2.5	Antall skoler som utelates i publisering av indikator for 5.-7. trinn av ulike årsaker (for noen skoler vil flere årsaker gjøre seg gjeldene)	15
Tabell 2.6	Antall skoler som utelates i publisering av indikator for 8.-10. trinn av ulike årsaker (for noen skoler vil flere årsaker gjøre seg gjeldene) ¹	15
Tabell 2.7	Antall elever, kommuner og skoler, etter hvorvidt de tas med i publisering av indikatorer for 1.-4. trinn	15
Tabell 2.8	Antall elever, kommuner og skoler, etter hvorvidt de tas med i publisering av indikatorer for 5.-7. trinn	15
Tabell 2.9	Antall elever, kommuner og skoler, etter hvorvidt de tas med i publisering av indikatorer for 8.-10. trinn ¹	15
Tabell 2.10	Korrelasjon mellom indikatorer over tid, uvektet	18